

ЛІТЕРАТУРА

1. Кудрявцев В. Н. Правовое поведение: норма и патология / В. Н. Кудрявцев. – М. : Наука, 1982. – 287 с.
2. Мицкевич А. Ф. Уголовное наказание: понятие, цели и механизмы действия / А. Ф. Мицкевич. – СПб. : Издательство Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2005. – 329 с.
3. Петражицкий Л. И. Теория права и государства в связи с теорией нравственности / Л. И. Петражицкий. – Т. 2. – С.-Петербург : Типография СПб акц. общ. «Слово», 1907. – 656 с.
4. Звечаровский И. Э. Уголовно-правовые нормы, поощряющие посткриминальное поведение личности / И. Э. Звечаровский. – Иркутск : Изд-во Иркут.ун-та, 1991. – 160 с.
5. Двенадцатый Конгресс Организации Объединенных Наций по предупреждению преступности и уголовному правосудию (Сальвадор, Бразилия, 12–19 апреля 2010 года) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.unodc.org/documents/crime-congress/12th-Crime-Congress/Documents/A_CONF.213_13/V1050532r.pdf.
6. Попаденко Е. В. Альтернативные средства разрешения уголовно-правовых конфликтов: российский и зарубежный опыт : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Уголовное право

- и криминология; уголовно-исполнительное право» / Е. В. Попаденко. – Краснодар, 2008. – 27 с.
7. Усатий Г. О. Кримінально-правовий компроміс: монографія / Г. О. Усатий. – К. : Атіка, 2001 – 128 с.
8. Права по которым судится малороссийский народ. – Киев : Б.в., 1879. – 1069 с.
9. Гушина Н. А. Поощрительные нормы российского права: теория и законодательная практика / Н. А. Гушина. – СПб. : Изд-во «Юридический центр Пресс», 2003. – 294 с.
10. Филимонов В. Д. Охранительная функция уголовного права / В. Д. Филимонов. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2003. – 198 с.
11. Хряпінський П. В. Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України : монографія / П. В. Хряпінський. – Х. : Харків юридичний, 2009. – 840 с.
12. Житний О. О. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям : монографія / О. О. Житний. – Х. : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. – 152 с.
13. Общественное мнение и преступление / Ефремова Г. Х., Лежава Г. Ш., Ратинов А. Р., Шавгулидзе Т. Г. – Тбилиси : Изд-во «Медниереба», 1984. – 300 с.
14. Голик Ю. В. Философия уголовного права: современная постановка проблемы / Ю. В. Голик // Философия уголовного права. – СПб. : Изд-во Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2004. – С. 6–52.

УДК 343.9

**ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНОМУ НАСИЛЬСТВУ
НА ЗАГАЛЬНОСОЦІАЛЬНОМУ РІВНІ (КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)**

Храмцов О. М.,

доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Анотація Розглянуто заходи загальносоціального запобігання злочинам, пов'язаним з насильством. Аналізується закордонний досвід такої діяльності. Надаються авторські рекомендації щодо вдосконалення практики застосування цих заходів.

Ключові слова: кримінальне насильство, особа злочинця, запобігання, протидія злочинності.

Аннотация Рассмотрены меры общесоциального предотвращения преступлений, связанных с насилием. Анализируется зарубежный опыт такой деятельности. Предлагаются авторские рекомендации по практике применения этих мер.

Ключевые слова: кримінальне насильство, личность преступника, предотвращение, противодействие преступности.

Annotation The article is considering the general social measures to prevent crimes related to violence. Analyzed international experiences of such activity have been given. The author's recommendations on the practical application of these measures have been given.

Key words: criminal violence, the identity of the offender, preventing, combating crime.

Проблема запобігання кримінальному насильству є однією з найгостріших у нашій країні. Насильство отримує все нові форми та прояви, характеризується озброєністю, проникає у всі сфери існування суспільства. В той же час влада пропонує все нові і нові кримінально-правові, репресивні методи протидії злочинам, які пов'язані з насильством. Заклики запобігати таким злочинам більше носять декларативний характер і поширені в середовищі науковців. Практичні працівники мають незначний досвід такої діяльності. Але протидія злочинності повинна починатися не з встановлення кримінальної

відповідальності, а з заходів загальносоціального запобігання. Саме на цьому етапі здійснюється усунення тих передумов, які сприяють вчиненню злочинів.

Запобігання кримінальному насильству було предметом вивчення в роботах учених-кримінологів: С. М. Абельцева, Ю. М. Антояна, О. М. Бандурки, В. С. Батиргареевої, А. Б. Благої, В. В. Голіни, Б. М. Головіна, О. М. Гуміна, С. Ф. Денисова; Т. А. Денисової, О. М. Джуґи, А. Ф. Зелінського, О. М. Ігнатова, О. М. Литвака, О. М. Литвинова, Е. П. Побіґайла, А. Б. Сахарова, А. І. Тузова, В. О. Тулякова, В. П. Філонова, В. І. Шакуна, С. А. Шалгунової та інших. Проте, незважаючи на значний внесок у розвиток теорії охорони особи від

© Храмцов О.М., 2016

насильства, наукові праці зазначених правознавців не висчерпали вказаної проблеми, а навпаки, довели необхідність розширення кола заходів, які забезпечують таку охорону.

Метою статті є надання авторських рекомендацій щодо загальносоціального запобігання злочинам, пов'язаних з насильством. Об'єктом цих заходів повинні стати саме особи, які схильні до насильницької поведінки у різних сферах життєдіяльності людини.

Ефективна протидія злочинам, пов'язаним із насильством над іншою особою, неможлива без проведення комплексних заходів на різних рівнях. «Існування недоліків об'єктивного та суб'єктивного порядку, що перешкоджають ефективній протидії злочинності мають ураховуватися при розробленні загальної концепції протидії злочинності» [1, с. 108]. Ця концепція базується на певних принципах, визначених свого часу А. І. Долговою. Основними з них є: комплексність здійснення боротьби зі злочинністю; пріоритет запобіжної діяльності над правоохоронною; відшкодування збитків від злочинів; забезпечення невідворотності відповідальності осіб, що вчиняють злочини; забезпечення рівності всіх осіб перед законом; пріоритет ролі держави в боротьбі зі злочинністю; підконтрольність державних органів, що здійснюють боротьбу зі злочинністю, суспільству; ефективне використання засобів і сил; економія кримінальної репресії і разом із тим застосування суворого покарання за небезпечні злочини; кримінологічний підхід щодо боротьби зі злочинністю, проведення відповідних кримінологічних експертиз проєктів законів чи інших правових актів; використання новітніх наукових і науково-технічних досягнень; здійснення заходів, спрямованих на випередження злочинців [2, с. 536–538].

Найважливішим напрямом у всій запобіжній діяльності щодо злочинів, пов'язаних із насильством над іншою особою, є рання профілактика, що має спрямовуватися, насамперед, на осіб, які характеризуються підвищеним рівнем агресивності, тривоги, які дуже часто обирають агресивний стиль поведінки в міжособистісних стосунках. «Головним об'єктом запобігання агресивної злочинності повинна стати особа агресора» [3, с. 12]. «Оскільки подібні злочини детерміновані найчастіше підвищеною агресивністю винних у цих злочинах осіб. Підвищена агресивність, у свою чергу, зумовлюється наявністю в особи несвідомих руйнівних нахилів та дуже слабких стримуючих механізмів. Але, на жаль, до останнього часу в нашій країні не приділялося належної уваги психологічним і психіатричним методам корекції насильницької поведінки, оскільки перевага надавалася соціальним засобам» [4, с. 362].

О. М. Бандурка та А. Ф. Зелінський зазначають, що головним напрямом у запобіганні кримінального насильства мають стати: 1) своєчасна діагностика психічних аномалій та акцентуацій у неповнолітніх із девіантною поведінкою та інших осіб, які стоять на профілактичному обліку органів внутрішніх справ; 2) організація достатньої ефективної медичної допомоги особам, які проявляють підвищену агресивність (за їх бажанням), а також за рішенням суду – примусового лікування психічних патологій у

процесі відбування покарання; 3) психологічний захист населення від психопатичних епідемій [5, с. 167]. Агресивна поведінка людини може проявлятися досить рано і може обумовлюватися набутими або природженими аномаліями психіки чи акцентуаціями характеру. Дитина в сім'ї не отримує навичок спілкування з однолітками. Відсутність цих навичок призводить до протиставлення такою дитини колективу, в якому вона бачить вороже до неї оточення та обирає агресивний стиль поведінки в спілкуванні з іншими. С. Б. Алімов вважає, що потреба людини в самоствердженні є зворотним боком тісно пов'язаною з ним потреби в спілкуванні, колективному способі життя, що запрограмована у людини як результат її історичного розвитку... І якщо потреба в спілкуванні з певними групами не узгоджується з її потребою в самоствердженні, людина відокремлюється від цих груп та вступає в інші або виражає протест із метою звернути на себе увагу та внести у свідомість інших осіб уяву про значущість свого «Я» [6, с. 12].

Ю. М. Антонян та В. В. Гульдман зазначають, що належне виховання, необхідні корекційні заходи здатні нейтралізувати криміногенний ефект психічних аномалій. Але якщо такі умови відсутні, злочинна поведінка стає цілком ймовірною. Така ймовірність є ще більшою, оскільки в наших умовах психіатрична допомога населенню недостатня, виявлення психічних розладів невисоке, а традиції звернення до лікаря-психіатра практично відсутні [7, с. 39]. Слід погодитися, що створення на державному рівні системи психолого-психіатричної допомоги, раннього виявлення та діагностики відхилень у психічному розвитку особи (в навчальних закладах) здатне позитивно вплинути на злочини, пов'язані з насильством над іншою особою [8, с. 17]. Із цією метою треба ширше використовувати закордонний досвід. Так, у школах США медики стали виявляти підлітків із підвищеною тривожністю та схильних до конфліктів. Їх навчали різноманітним методам самоконтролю та неконфліктної поведінки. Це дало позитивні результати: значно зменшилася кількість учнів, вилучених зі шкіл за насильницькі дії і спрямованих до відповідних корекційних закладів [9, с. 24-31].

Відомо, що переважна більшість неповнолітніх, які перебувають на обліку кримінальної міліції у справах неповнолітніх, характеризуються недисциплінованістю, грубістю, конфліктністю, агресивними діями, зумовленими нездоровою психікою. Г. І. Чечель зазначає, що такі підлітки, як правило, дуже рідко знаходяться під спостереженням психіатра [10, с. 164]. В. П. Смельянов справедливо вважає, що в наш час необхідно вести наступальну роботу щодо встановлення осіб, які мають психічні аномалії, та надання їм психіатричної допомоги. Особливу увагу слід приділяти неповнолітнім, які вчиняють антигромадські вчинки. Кожного неповнолітнього, що вчинив такі вчинки, слід піддавати ретельному психіатричному обстеженню [11, с. 21].

Практика переконливо доводить, що запобігання насильницькій поведінці осіб з аномаліями психіки є неможливим, якщо не надаватиметься психіатрична та психологічна допомога тим, хто її потребує. Ця

допомога має надаватися у спеціальних закладах – центрах, консультаціях, кабінетах тощо, в яких психологи, соціологи, психіатри зможуть діагностувати стан таких людей та своєчасно надати необхідну допомогу. У відповідності ст. 16 Основ законодавства України про охорону здоров'я та ст. 10 Закону України «Про психіатричну допомогу» таку роботу можуть проводити спеціальні заклади усіх форм власності, а також приватні особи за наявності необхідної матеріально-технічної бази, кваліфікованих фахівців і ліцензії на право заняття такою діяльністю. Причому відповідно до ст. 17 зазначених Основ держава усіляко підтримує та заохочує індивідуальну підприємницьку діяльність у галузі охорони здоров'я. Така робота повинна проводитися цими закладами у тісному контакті з правоохоронними та іншими державними органами, навчальними закладами, громадськими організаціями. Сучасні досягнення науки дають можливість для проведення корекції та лікування людей із психічними відхиленнями, акцентуаціями, що впливають на підвищену агресивність особи. На практиці значне поширення отримали два основних методи корекції поведінки – психотерапевтичний та медикаментозний. При цьому пріоритет надається психотерапевтичному методу, а медикаментозні засоби частіше являються допоміжними і застосовуються поряд із психотерапією.

Особливістю методу психотерапії є те, що ефект його застосування досягається не фізичними чи хімічними засобами, а за допомогою інформації, яку він у собі несе. Ця інформація безпосередньо впливає на свідомість особи. Але психотерапія має проводитися з урахуванням особливостей особистості людини, залежно від типу акцентуації характеру чи психопатії. При цьому для корекції поведінки найчастіше вживаються такі різновиди цього методу, як переконання (раціональна терапія), навіювання, самонавіювання, сімейна психотерапія й особистісно-орієнтована (реконструктивна) психотерапія.

В основі раціонального методу лежить теза про те, що причиною нервово-психічних розладів і пов'язаних із ними порушень поведінки є перш за все неправильні уявлення, помилкові міркування людини. Головним завданням психотерапевта стає переконання людини в тому, що агресивна поведінка щодо оточуючих є не найкращім способом вирішення проблем і конфліктних ситуацій. Цим людиною протиставляє себе суспільству. Її поведінка може викликати відповідну реакцію. Тому вона сама може стати жертвою. Цей метод досить часто поєднується з іншим – прямим або непрямим навіюванням. При цьому навіювання досить часто проводиться в умовах сну – природного, гіпнотичного, медикаментозного.

Іншим методом корекції агресивної поведінки є метод самонавіювання. Для лікування найчастіше застосовуються метод Куе та аутогенне тренування. Метод Куе використовується як самостійно, так і разом з іншими засобами психотерапії. Сутність цього методу полягає в тому, що для кожної людини, враховуючи характер її нервово-психічного розладу, форми порушення поведінки, індивідуальних особливостей, розробляється індивідуальна формула самонавіювання, індивідуальний підхід. Його перевага порівняно з іншими полягає в тому, що сам

пацієнт бере активну участь у процесі лікування, і він може у будь-який момент оцінити його ефект. Також лікування може проводитись і за межами лікувального закладу, у будь-якій обстановці та в будь-який час.

Досить часто злочини, пов'язані із насильством, учиняються щодо членів сім'ї. Тому важливе значення для запобігання насильству в сім'ї має сімейна терапія. Сімейна терапія (кримінологічна) ставить перед собою завдання запобігання злочинам за допомогою зміни міжособистісних стосунків у сім'ї. «У центрі уваги психотерапевта є взаємодія між людиною, яка схильна до агресивних злочинів, та її сім'єю, динаміка ситуації, а не окремої людини. У цьому відношенні для кримінологічної терапії велике значення мають положення віктимології, яка висвітлює взаємодію поведінки злочинця та потерпілого. У цілому методика кримінологічної терапії універсальна для різних видів кримінологічних сімей – конфліктних, десоціалізованих, корисливо та агресивно десоціалізованих, сімей рецидивістів і випадкових злочинців» [12, с. 58–59]. Сімейна терапія проводиться кількома етапами. На першому етапі встановлюється тип сім'ї. Ця робота базується на кримінологічному аналізі сімейних стосунків. Для цього збираються докладні відомості про членів сім'ї, особливості їх міжособистісних відносин, рольовий розподіл у сім'ї. Становище людини в сім'ї залежить від співвідношення поглядів на те, яке місце в сім'ї повинен займати той чи інший її член, хто повинен домінувати в сім'ї – чоловік чи дружина, як повинні будуватися відносини між батьками та дітьми. При значному розходженні поглядів виникає психологічна напруга, що призводить до конфліктів та агресії між членами родини. На другому етапі психотерапевт, виконуючи роль посередника між членами родини і спілкуючись з кожною стороною окремо, використовує зібрану інформацію для примирення та зближення сторін. На третьому етапі здійснюється групове обговорення внутрішньосімейних проблем. Основний напрям роботи полягає у допомозі членам сім'ї засвоїти соціально прийнятні навички поведінки, а також у навчанні гармонійним сімейним взаємовідносинам. Заключний (четвертий) етап сімейної терапії складається з регулярних консультаційних і психотерапевтичних бесід, що спрямовані на закріплення позитивних результатів, досягнутих на попередніх етапах. Але взаємодія та взаємне пристосування людей в умовах однієї сім'ї не завжди є можливим, тому в окремих випадках психотерапевт використовує останній засіб для запобігання насильницькій поведінці – стимулювання роз'єднання членів сім'ї. Воно можливо в такій конфліктній ситуації, що свідчить про явну психологічну несумісність членів сім'ї або про особливо негативні форми впливу з боку одних членів сім'ї на інших (постійні образи, знущання, використання фізичної сили, навчання злочинній поведінці тощо). Такими засобами є розлучення, вилучення дітей від батьків тощо. Н. В. Кривошочкова вважає, що запобігання побутовій ситуативній злочинності могли б сприяти різного роду консультації, центри, в яких психологи, соціологи, юристи могли б надавати необхідну допомогу подружжю, дітям [13, с. 132].

Корегування агресивної поведінки можна проводити за допомогою медикаментозних засобів разом із психотерапією. Серед цих засобів найбільш поширеними є психотропні засоби (транквілізатори, нейролептики, антидепресанти та психостимулятори). Важливим також є захист громадян від негативного психологічного впливу засобів масової інформації. Цей захист реалізується через низку соціальних, організаційних, правових, культурних і виховних заходів. Серед них виділяються: реальна заборона творів, що пропагандують культ насильства та жорстокості, встановлення контролю за виготовленням, збутом алкогольних напоїв, введення заборони на розповсюдження порнографічних виробів, введення державою обмеження реклами, особливо дорогих товарів і послуг, тощо.

Найбільш поширеним засобом масової інформації є телебачення, але його вплив на аудиторію в основному негативний. Слід погодитись з А. І. Тузовим, який зазначив, що певна інформація може підштовхувати до насильницьких, протиправних дій, тому не можна визнавати нормальним відсутність попередньої морально-психологічної та правової оцінки спеціалістами-психологами, психіатрами та кримінологами можливих тяжких наслідків від демонстрації деяких кінофільмів, телепередач, коментарів тощо [14, с. 39]. Перепопу цьому негативному впливу можуть поставити лише скоординовані дії багатьох соціальних інститутів держави. Для цього треба запровадити низку заходів: 1) кінематограф, телебачення, відеопрокат не повинні зловживати показом сцен насильства та жорстокості з метою викликати інтерес до цих виробів; 2) батьки мають здійснювати постійний контроль за репертуаром передач, які дивляться діти; 3) для молоді у школах та інших навчальних закладах повинні розроблятися спеціальні програми для формування глядацької самостійності та грамотності.

З метою подолання кримінального насильства слід застосовувати й інші заходи, зокрема, соціально-економічні. Не для кого не є секретом, що більшість злочинів, пов'язаних із насильством, учиняється в сімейно-побутовій сфері. Б. М. Головкін зазначає, що для сімейно-побутових вбивств найбільш характерними є безробіття і бідність вагової частини населення. За його даними, близько 70% винних і 60% потерпілих були непрацюючими та безробітними [15, с. 160].

Важливим напрямом протидії кримінальному насильству виступають заходи запобігання насильству в сім'ї. Таке насильство виступає фоном для кримінального насильства. Його запобігання дозволить усунути в майбутньому прояви кримінального фізичного та психічного насильства. Але сама практика застосування відповідних законодавчих положень має істотні недоліки, а тому потребує вдосконалення. Окремі положення Закону України «Про попередження насильства у сім'ї» не узгоджені з іншими нормативно-правовими актами. Зокрема, викликає зауваження виокремлення економічного та сексуального насильства як самостійних видів. Окрім того, вплив на психіку потерпілої особи називається не психічним, а саме психологічним насильством.

Такий підхід є неузгодженим, зокрема, з Кримінальним кодексом. Детальніше про це йшлося в розділі, присвяченому правовій характеристиці насильства.

На жаль, практика застосування цього Закону свідчить про неадекватність реагування на випадки сімейного насильства з боку правоохоронних і судових органів, хоча принаймні для правоохоронних органів розроблені відповідні методичні рекомендації щодо реагування на факти сімейного насильства. Але не всіма співробітниками вони вивчені та використовуються на практиці.

А. Печей вказує, що насильство, його ідеологія є проявом культурної та соціальної патології. Тільки принципи і підходи, що виключають насильство як засіб вирішення будь-яких проблем, можуть створити у суспільстві умови для висвітлення справжнього змісту насильства як збочення і відхилення від норми людських стосунків [17, с. 343]. Усунення відповідних недоліків суспільства є важливим напрямом протидії злочинам, пов'язаним із насильством над іншою особою.

Таким чином, загальносоціальний напрям протидії насильству полягає у вдосконаленні економічних, соціальних, правових та інших умов життя громадян. Це, в свою чергу, сприяє послабленню криміногенних чинників злочинів, пов'язаних із насильством над іншою особою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Злочинність в АР Крим : сучасний стан, тенденції розвитку, детермінація та протидія : наук.-практ. посіб. / за ред. М. О. Іллічова, О. М. Ігнатова. – Сімферополь : КРП «Видавництво Кримнавчпеддержвидав», 2010. – 110 с.
2. Долгова А. И. Преступность, её организованность и криминальное общество : монография / А. И. Долгова. – М. : Рос. криминолог. ассоц., 2003. – 572 с.
3. Литвак О. М. Державний контроль за злочинністю (кримінологічний аспект) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / О. М. Литвак ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2002. – 39 с.
4. Храмов О. М. Проблема нейтралізації підвищеної агресивності – важливої умови попередження кримінальної вербальної агресії / О. М. Храмов // Вісн. Нац. ун-ту внутр. справ. – 2001. – Спецвипуск. – С. 362-366.
5. Бандурка А. М. Вандализм : монография / А. М. Бандурка, А. Ф. Зелинский. – Х. : Ун-т внутр. дел, 1996. – 199 с.
6. Алимов С. Б. Ситуация совершения преступления и её криминологическое значение (по материалам дел о хулиганстве) : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / С. Б. Алимов ; Всесоюз. ин-та по изуч. причин и разраб. мер предупреждения преступности. – М., 1971. – 27 с.
7. Антонян Ю. М. Криминальная патопсихология : монография / Ю. М. Антонян, В. В. Гульдан. – М. : Наука, 1991. – 248 с.
8. Антонян Ю. М. Предупреждение преступного поведения лиц с психическими аномалиями : монография / Ю. М. Антонян, Ц. А. Голумб ; под ред. Ю. М. Антоняна. – М. : Наука, 1984. – 167 с.
9. О перспективах переориентации функций систем уголовного правосудия и здравоохранения в предотвращении насильственной преступности в США // Борьба с преступностью за рубежом. – 1995. – № 5. – С. 24-31.
10. Чечель Г. И. Профилактика преступлений несовершеннолетних, поставленных на учет в инспекции по делам несовершеннолетних / Г. И. Чечель // Правовые вопросы борьбы с преступностью : сб. ст. – Томск : Изд-во Томск. ун-та, 1984. – С. 160-164.

11. Емельянов В.П. Преступность несовершеннолетних с психическими аномалиями: монография / В. П. Емельянов; под ред. И. С. Ноя. – Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1980. – 97 с.

12. Шестаков Д. А. Семейная психотерапия в предупреждении преступлений (к вопросу о групповом уровне криминологической профилактики) / Д. А. Шестаков // Вестн. Ленинград. ун-та. Серия 6. История КПСС, научный коммунизм, философия, право. – 1989. – Вып. 1. – С. 56-61.

13. Кривошечкова Н. В. Криминологическая характеристика личности преступников, впервые совершивших насильственные преступления в зрелом возрасте: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Н. В. Кривошечкова; Всесоюз. ин-та по изуч. причин и

разраб. мер предупреждения преступност. – М., 1985. – 227 с.

14. Тузов А. И. Від конфлікту до злочину / А. И. Тузов // Радянське право. – 1993. – № 2. – С. 37-41.

15. Головкин Б. М. Криминологічні проблеми умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень, що вчиняються в сімейно-побутовій сфері : монографія / Б. М. Головкин. – Х. : Нове слово, 2004. – 252 с.

16. Запобігання насильству в сім'ї: методичний посібник для працівників міліції / Т. О. Проценко, О. І. Логвиненко, І. П. Багоденко та ін. – Х. : Тютюкін, 2011 – 92 с.

17. Печен А. Человеческие качества : монография / А. Печен. – М. : Прогресс, 1980. – 400 с.

УДК 343.23

МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-КРЕДИТНІ ТА ФІНАНСОВІ УСТАНОВИ ЯК СУБ'ЄКТИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Давиденко М. Л.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна

Анотація У статті досліджено роль міжнародних фінансово-кредитних установ у формуванні національного антикорупційного законодавства та національної антикорупційної стратегії. Автором досліджено сучасний розвиток українського антикорупційного законодавства та інтеграційний підхід, що домінує в його формуванні.

Ключові слова: корупція, антикорупційне законодавство, інтегративність.

Аннотация В статье исследована роль международных финансово-кредитных учреждений в формировании национального антикоррупционного законодательства и национальной антикоррупционной стратегии. Автор исследует современное развитие украинского антикоррупционного законодательства и интеграционный подход, доминирующий в его формировании.

Ключевые слова: коррупция, антикоррупционное законодательство, интегративность.

Annotation This paper examines the role of international financial institutions in shaping national anti-corruption legislation and the national anti-corruption strategy. The author examines the contemporary development of Ukrainian anti-corruption legislation and the integration approach that prevails in shaping it.

Key words: corruption, anti-corruption legislation, integrity.

За підсумками щорічного дослідження, що проводить міжнародний рух з протидії корупції Transparency International Україна отримала 27 балів і посіла 130-ту позицію серед 168 країн у щорічному «Індексі сприйняття корупції» за 2015 рік. Країна опинилась на одному місці із Парагваєм, Нікарагуа, Непалом, Іраном та Камеруном і дещо нижче, ніж Росія. Минулого року Україна була на 142 місці, у 2013 р. та 2012 р. – 144 місце серед 176 країн, у 2011 р. – 152-те місце серед 183 країн.

Український підрозділ Transparency International, новий «Індекс сприйняття корупції» відзначає, що країні вдалось трохи покращити показники завдяки «збільшенню суспільного осуду корупціонерів, створенню антикорупційних органів і появі руху викривачів корупції», але зволіканням із реальним покаранням хабарників, а також збільшенням корупції у відносинах бізнесу і влади заважає Україні не тільки суттєво наблизитись до лідерів рейтингу,

але й є загрозою подальшого існування України як суверенної держави.

Основа проблема протидії корупції в Україні полягає в тім, що з одного боку влада не виявляє достатньої політичної волі у питанні протидії корупції, а суспільство сприймає корупцію як явище буденне, звичний засіб досягнення мети. Як свого часу казав Шарль Монтеск'є «... відомо вже з досвіду віків, що будь-яка людина, яка володіє владою, схильна зловживати нею, і вона буде йти у цьому напрямку, доки не досягне належної їй межі» [1].

Це негативне явище створює реальну загрозу безпеці, демократичному розвитку держави та суспільству, конституційному ладу, а саме: підриває авторитет країни, завдає шкоди демократичним засадам управління суспільством, функціонуванню державного апарату, обмежує конституційні права і свободи людини та громадянина, порушує принципи верховенства права, порушує встановлений порядок здійснення повноважень посадовими і службовими особами органів державної влади, управлінських структур приватного сектора, руйнує моральні та